

Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi
Sayı 2 (2004), 151-168

GÖSTERGEBİLİMSEL BİR OKUMA: GERMINAL

Nedret Öztokat(*)

ÖZET

Söylem göstergebilimi her tür anlamlı bütüne dizgeli ve tutarlı yaklaşımla bir okuma modeli sunmaktadır. Bu bağlamda metnin anlam evreni yüzeysel ve derin yapılar da ele alınmaktadır. Yüzeysel yapı metnin anlatısal, betisel ve izleksel bileşenlerini, derin yapı ise evrensel nitelikli anlamsal ulamları kapsamaktadır. Bu çalışma Zola'nın romanı *Germinal* üzerine yapılmış bir göstergebilimsel okuma çalışmasıdır. Yapıtla ilgili oluşum koşulları ve dönemiyle ilgili genel bilgilerden sonra romanın yapısı iki aşamaya (yüzeysel ve derin yapı) göre incelenmektedir. Metnin anlamlama sürecini oluşturan anlatısal, betisel ve izleksel bileşenleriyle anlamsal katmanları oluşturan yerdeşlikleri aşamalı bir biçimde çözümlenmeyi amaçladığımız bu incelemenin sınıf etkinliği olarak yazınsal metin kullanımında tutarlı ve somut bir yol sunduğunu düşünüyoruz.

Anahtar Sözcükler: Anlam, anlamlama, yüzeysel yapı, dehn yapı, anlatısal, betisel, izleksel düzeyler, yerdeşlik.

ABSTRACT

Semiotic discourse studies propose a methodic and coherent way of analyzing literary texts. In this approach the meaning of the text is analysed is conceived as having a superficial structure which is composed by narrativ and figurativ/ thematic components and a deep structure which contains universal semantic categories . Thus, the semiotic analysis is based on two levels. Our study is an illustration of the French semiotics model of reading a novel. We studied Zola's *Germinal* in order to offer a general view in litterary terms, and to analyse the structure of the novel. Thus, after general observations on the genesis and the meaning of the novel, our first step concerns with the narrativ and figurativ aspects of the text; the second step is the way of analysing the signification as a process. The aim of this work is to offer a model of reading novel as a litterary exercice in the classroom.

Keywords: Meaning, signification, Superficial structure, deep structure, narrativ - figurativ- thematic levels, isotopy.

(*) istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

I.Giriş

İnsan bilimlerinde yirminci yüzyılın yönetsel açıdan altın çağ olarak nitelendirilir. Saussure'ün açtığı yolda dilbilimin öncü bilim olarak kabul görmeye başlamasıyla dil incelemeleri yapısal bir eksenle ele alınmaya başlanmış, çok geçmeden de bu yönetsel yaklaşım başta masal ve yazın türleri olmak üzere her söylem türüne uygulanarak, tutarlı ve bütüncül çalışmalara gidilmiştir. Saussure'ün "dilbilimin de içinde yer alması gerek"tiğini düşündüğü genel bir göstergebilim kuramının (Saussure1998: 48) temellerinin atıldığı Fransa'da özellikle altmışlı yıllar şiirden masala, söylenlerden siyasal söylemlere, konusu ve amacı insan olan tüm üretilmiş yapıların incelendiği verimli bir dönem olmuştur. Dilbilim ve sözlükbilim disiplinlerinden gelen ve İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'nde ders verdiği altmışların başında kendi kuramının temellerini atan A.-J. Greimas'ın daha sonra Paris Göstergebilim Okulu adını alan yönetsel yaklaşımı, bilimselliği, tutarlı ve nesnel yaklaşımıyla tasarlandığı ilk dönemdeki üretkenliğini koruyarak bugün hem çeşitli düzeylerde öğretim etkinliklerinde, hem de üniversite düzeyinde bilimsel araştırmalarda yaygınlıkla uygulanmaktadır.

Göstergebilimi "bir anlam araştırması" olarak tanımlayan Greimas'ın (Greimas 1970: 10) tasarladığı bu bilimsel yaklaşım yetmişli yıllarda Paris Göstergebilim Okulu olarak anılan bir araştırma topluluğuna dönüştü. Paris Göstergebilim Okulu'nun ilk dönem çalışmalarında ele alınan yapıt ya da metinlerin anlamsal bir bütün olarak incelendiği ve inceleme nesnesini oluşturan bu bütünlerin içerdiği anlam katmanları, anlamın yüzeysel ve derin yapılarıyla anlamlamanın oluşum koşullarının araştırmalarda öncelik kazandığı görülür. Konusunu en genel yaklaşımla "anamlama" ve "anamlandırma" olarak tanımladığımız Paris Göstergebilim Okulu'nun bağlı kaldığı göstergebilimsel model, metin boyutunda tek tek göstergelerle ilgilenmek yerine, metnin yüzeysel yapısından yola çıkarak metin düzleminde bir arada bulunan söylemsel öğeler arasındaki yapısal ilişkileri tanımlayarak, derin yapıda metnin anlamını çözümleyen bir yöntemdir.

Göstergebilimsel çözümleme aşamalı bir yol izler. İster yazınsal metin, ister görsel bir nesne (resim, film, ilan...) olsun, her tür söylemin iki temel yapıdan oluştuğu ilkesinden yola çıkan çözümleme, söylemi ilk aşamada yüzey yapılarına göre inceler. Yüzey yapısı metnin /söylemin anlatı ve betisel boyutunu kapsar. Bu düzeyde saptanan ilişkiler doğrultusunda derin yapıda temel anlam öğelerinin çözümlenmesine gidilir.

Yüzeysel yapıda metnin anlatsal boyutu, söylemsel ve izleksel katmanları incelenir; derin yapıda ise metnin yüzeysel yapısını oluşturan evrensel nitelikli temel anlamsal ulamların yinelenişiyile saptanan yerdeşlikler betimlenir.

Bu çalışmada Emile Zola'nın Germinal adlı romanını göstergebilimsel bir yaklaşımla okumaya çalışacağız. Bu okuma çalışması Alman Lisesi öğrencileriyle 25 Aralık 2003 tarihinde Alman Lisesi Konferans Salonunda

gerçekleştirilmiştir. Üzerinde çok sayıda inceleme yapılmış olan yapıtın oluşum koşulları, anlattığı dönemin siyasal- toplumsal yapısı, yazarın kendi ağzından romanını nasıl değerlendirdiği gibi metnin anlamını ilgilendiren ancak söylemsel yapısının dışında kalan etmenler, göstergebilimsel yaklaşımda çözümlenmenin temel öğeleri değil, yapıt ve yazara ilişkin genel bir bilgi sunmayı amaçlayan öğelerdir. Çünkü her okuma edimi "anlam üretmeye yönelik bir etkinliktir. Yazarla okurun aynı kültürden beslenmesi ile de ilişkilidir" (Günay 2003: 22). Elimizdeki çalışmanın sınıf etkinliğine yönelik bir okuma etkinliği olduğunu göz önüne aldığımızda, söz konusu metin dışı öğelerin genel bir çerçeve çizmek amacıyla şematik bir biçimde sunulması da kaçınılmazdır.

Böylece çalışmamızın ilk iki bölümü yapıtla ilgili kısa bir sunuşa yer vermektedir. Üçüncü ve dördüncü bölümler ise yapıtın göstergebilimsel bir incelemesini kapsamaktadır.

II. Romanın tarihsel ve yazınsal çerçevesi

On dokuzuncu yüzyıl Fransız yazını 1789 Devrimi'nin kanlı sahnelerinin ardından yeni dengeler arayışında bir dönemle başlar. Toplumsal yapısı tümüyle değişime uğramış ve bu doğrultuda yeni yazınsal esinlenişlerin, arayışların ve yazarlara egemen olan yeni duygu ve düşünce evrenlerinin hızla ve açıkça kendini duyurduğu bir dönemdir yüzyılın başı. Yazın tarihi kitaplarında Romantik Dönem diye adlandırılan bu birinci dönemde (1820-1850) lirik şiir, felsefi şiir, romantik roman, tarihsel roman gibi türlerin ağırlık kazandığı, Lamartine, Vigny, Musset, Hugo gibi ustaların yapıtlar verildiği bilinir.

1830 Devrimi, 1830-1848 Louis-Philippe Hükümdarlığı, 1848 Şubat Devrimi ve 1848-1851 İkinci Cumhuriyet gibi on dokuzuncu yüzyılın siyasal ve toplumsal yapısını yakından ilgilendiren oluşumların ardından 1850'den başlayarak şiir, roman, öykü, tiyatro gibi temel türleri yakından etkileyecek olan pozitivistimin itici gücüyle başta Balzac, Flaubert, Daudet, Maupassant, Zola gibi ustaların yapıtlarıyla biçimlenen yeni bir döneme girilir.

Yazın tarihçilerinin Gerçekçilik (1850-1864) ve Doğalcılık (1865-1884) adıyla andıkları bu ikinci dönem (1850-1890) özellikle roman ve öykü alanında verimli oluşumlara sahne olmuştur. Emile Zola'nın *Les Rougon-Macquart* başlığı altında topladığı romanları bu döneme egemen olan Doğalcılık akımının başlıca yapıtlarıdır.

Yapıtın oluşumunda önemli etkiler bulunmaktadır: Bunların en belirginleri, döneme damgasını vurmuş tıp alanında özellikle kalıtımla ilgili araştırmaların ışığında sürdürülen ve Pozitivistizm ve Determinizm adlarıyla anılan bilimsel gelişmelerdir. Letourneau'nun *Tutkuların Fizyolojisi*'si (1868), Dr. Prosper Lucas'ın *Doğal Kalıtımsallık Üzerine Felsefi ve Fizyolojik Deneme*'si (1847-1850) ve Claude Bernard'ın *Deneysel Tıbbın Giriş* (1865) adlı yapıtları yalnızca bilimsel çevrelerde değil, yazınsal çevrelerde de büyük ilgiyle karşılanır. Bu yapıtları okuyan Zola, kalıtım ve çevre etkilerinin

bir ailenin yaşamını yönlendirmesini anlatarak bir dönem Fransa'sının toplumsal betimlemesini sunmayı amaçlayan geniş bir yapıt çerçevesinde roman anlayışını oluşturmuştur. Özellikle Cl. Bernard'ın "deneysel tıp" için geliştirdiği yöntemden etkilenerek "deneysel roman" kavramını ortaya attığını anımsatmak doğru olur (Zola 1880) .

Yöntem açısından Zola, romanı pozitif bilimlere egemen olan deneyselciliğin yazın alanına uygulanması olarak tanımlar. Böylece roman kişilerinin farklı ortamlara yerleştirilmesiyle davranışlarında meydana gelecek değişikliklerin gözlemlenmesi ve not edilmesi romanın oluşumunda önemli bir yer tutacaktır. Böyle bir yöntemsel yaklaşımla, tümü kapsayan bir yapıt oluşturmak isteyen Zola, bir ailenin kuşaklar boyunca izlediği kalıtsallık zincirini de inceleyerek bir soy ağacına varmayı amaçlamıştır.

Yapıt yirmi romandan oluşur. 1871-1893 arasında yazılmıştır. Zola amacını yapıtın başlığında açıklar: Rougon-Macquart'ların öyküsü aynı zamanda "İkinci İmparatorluk döneminde yaşayan bir ailenin doğal ve toplumsal tarihi"ni betimlemeyi amaçlamaktadır. Yapıtı oluşturan romanlar arasında en ünlüleri *Germinal*, *L'Assommoir*, *Nana*, *L'Argent*, *La Terre*, *La Bête humaine*'i saymak gerekir.

Yazarlığı açısından bakıldığında, otuz altı yaşındayken uzun süredir beklediği büyük başarıya kavuşan Zola'nın yaşamında da önemli değişiklikler olacaktır. Zola romanları için araştırmalar yaparken sosyalizmle tanışır. Bu, onun cömert ideallerine uyan bir akımdır. Zola, Dreyfus Davası'yla da eyleme geçme olanağı bulur. Yahudi asıllı bir subayın casuslukla suçlanarak Fransız kamuoyunun ikiye bölünmesiyle Zola harekete geçer ve iktidara yönelttiği "Suçluyorum" adlı makalesi büyük yankı uyandırır; birçok tepki ve olaydan sonra İngiltere'ye sığınmak zorunda kalır.

1885 tarihli *Germinal*'e gelince, önce başlığın anlamını ele alabiliriz. Grand Robert'deki tanıma göre, 1793 tarihli bu sözcük yüksek latince "*germen, germinis*"ten türemiş "tohum" anlamına gelen "germe"den gelmektedir. Cumhuriyetçi Takvim'de 21-22 Mart 18-10 Nisan arasına denk gelen yedinci ayın adıdır (örneğin: XIII. yılın 24 *Germinal*'i; Zola'nın *Germinal*'i." (*Grand Robert*, IV.cilt, s.902) Romanda tohumlanma mevsimiyle ilişkisi açısından bu ad başlık olarak seçilmiştir

Romanın Fransız yazınındaki yerine bakarsak, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında yazınsal türlere egemen olan toplumcu düşüncenin en yetkin anlatımını Zola'nın *Rougon-Macquart* adlı yapıtında bulduğunu belirtmemiz gerekir. Ticaretle uğraşan ve iş adamlarından oluşmuş yeni kentsoylu sınıfın yükselişle romanlara sık sık konu edilen bu yeni iktidarın karşısında, işçi sınıfı ilk kez "*Rougon-Macquart*"m *Assommoir* ve *Germinal* adlı romanlarında yer almıştır. İşçilerin varoluşunun tüm koşullarını gözler önüne sermeyi amaçlayan bu yapıtlarda, Balzac başta olmak üzere gerçekçi romancıların Parislileri anlatması gibi, Zola'nın barlarda, meyhanelerde, maden ocaklarında çalışarak hayatlarını güçlükle kazanan insanların bir tablosunu sunarak toplumun sesi olmayı amaçlayan romanı on dokuzuncu yüzyılın yazınsal

panoramasında önemli bir boşluğu doldurmuştur.

Zola'nın *Germinal*'le ilgili görüşleri de yazınsal kaynaklarda sıklıkla anılır. Zola için yapıtının oluşmasında "ücretlilerin başkaldırısı, kapitalin çalışmayla çatışması" düşüncesi önemli bir yer tutar. 1884-1885 arasında dokuz ayda kaleme alınan bu başyapıt, yüzyılın sonunda toplumsal çalkantılar çerçevesinde, bir grevie karşı karşıya gelen iki sınıfın, iki cephenin çatışmasını anlatır. *Germinal*'de kapitalist toplumun sosyal sınıflarının proleterleri kanlı bir isyana yöneltmesini anıtan Zola kentsoylu toplumun çöküşünü göstermeyi amaçlamıştır. Maaş, kredi, kira, tüketim malları gibi toplumsal yaşamın temel öğelerinin nasıl işlediğini anlatırken toplumbilimsel bir saptamada da bulunuyor, çalışanla işverenin çatışmasını inceliyordu.

1884 başlarında Zola'nın *La Joie de vivre* adlı romanını yayımladığı sırada, bir maden kasabasında grevle ilgili bir şeyler yazmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla 1884 Şubat'ında Anzin'e gider; grev yeni patlak vermiştir. Zola madene iner, madencilerle söyleşiler yapar. 1884 Nisan'ında *Germinal*'in ilk satırı yazılacaktır.

Zola romanın yazılmasında iki temel yöntemden yararlanır: 1) Belge toplama: Zola o dönem maden ocaklarındaki çalışma koşulları, işletme koşulları, toplumsal sorunlar hakkında belge ve kitapların yanı sıra, 1869-1870 yılları arasında yayımlanan *Hukuk Gazetesinde* Aubin ve La Ricamerie ocaklarında patlayan trajik olaylarla ilgili dava haberlerini, teknik nitelikli kitapları okur. 2) Olayların romana aktarılması: Toplanan malzemeler ışığında yapıtın yaratılması. Amaçlanan ilk hedef kentsoylu toplumunun tehdit edilmesidir, daha sonra roman ilerledikçe geleceğe ilişkin bir duyuru niteliği taşır.

Zola, *Germinal*'de antik destanlara özgü bir hava bulunduğunu belirtmiştir. Gölgede kalmış bir toplumun nefretini haykırmak için de bu destansı ton uygundur. Grevin kırılması bir ulusun geleceğe doğru yürüyüşünün yanında çok da önemli değildir. Trajik yazgıyı kıran da Umut mitosudur.

III. Romanın Yapısına Göstergebilimsel Bakış

Bu bölümde metnin anlamsal yapısına çözümleyici bir bakışla yaklaşmaya çalışacağız. Ancak çözümlememizde hangi ölçütün belirginlik taşıdığını belirtmemiz gerekir. Genel bir göstergebilimsel okumada romanı yüzeysel ve derin yapısı açısından iki aşamalı bir süreçte çözümleyebiliriz. Ancak roman çözümlemesi sınıf etkinliğinde kullanılacaksa, daha genel bakışlar sunan ve roman yapısının temel öğelerinden yola çıkan bir okuma ediminin gerek öğrenciye, gerek uygulama yapan öğretene kolaylık sağlayıcı bir yaklaşımı yansıtmasının doğru olacağını düşünmekteyiz. Bu doğrultuda anlatıya ilişkin temel gözlemlerden başlayarak romanın anlamsal yapısına (derin yapıya) ulaştırılması yerinde olacaktır.

Böylece çözümlemeyi metnin temel özelliklerine göre, temel yapısal özelliklerinden yola çıkarak anlamsal katmanlarına ulaşacak biçimde sürdüreceğiz.

III.1. Romanın temel öğeleri: Kişi/ Zaman/ Uzam

Her anlatı belli bir uzamda, belli bir süre içinde ve belli kişiler çevresinde gelişir. İçerik düzeyinde işlevsel öğeler olan uzam, zaman ve kişiler "anlatı yerlemleri" olarak adlandırılır. Anımsatalım: "Uygulamada bir söylemin anlatı düzeyine erişebilmesi için, en azından belli bir yerde ve belli bir zamanda bir söyleme dönüşmesi, düşünme ya da yapma edimiyle donatılmış bir kişiyi içermesi gerekir" (Yücel 1979: 13). *Germinal*'in roman olduğunu göz önüne aldığımızda kişiler açısından kalabalık bir topluluğu anlattığını biliriz. Ancak her romanda olduğu gibi, burada da baş kişiler olayların gelişiminde ya da akışında önemli roller üstlenirler. Çözümleme öncelikle bu kişileri göz önüne alır. Romanın yönetici sınıfıyla madencileri karşı karşıya getiren trajik bir insanlık durumunu anlattığını anımsayarak kişileri üç ana grupta toplayabiliriz: Madenciler, Yöneticiler ve Kasabalılar.

Romanın söylemsel yapısında karşımıza çıkan yer göstergeleri bize anlatılan olay(lar)ın zaman bileşenini sunar. Romanlarsa geniş bir zaman dilimine yayılan olayları içerir. *Germinal* 'in de iki yıl gibi uzun bir sürede geçen olaylar zincirini aktardığını daha ilk okumada gözlemleriz. 1860'larda geçtiği belirtilen olayların gelişimi iki kış mevsimi arasında yer alır ve ilkbaharda sona erer. Özetleyecek olursak, romanı oluşturan kişiler, olay zamanı ve uzamları dönemin yazınsal eğilimlerine de uygun olarak "gerçeklik izlenimi" sunacak biçimde kurmacaya katılmıştır (Kıran-Kıran 2003: 39).

Romanın söylem boyutu bize olayların geçtiği yerleri veren açık belirtmelerle de doludur. Elimizdeki romanın, temel olarak Montsou kasabasında geçtiği, metnin birinci sayfalarında belirtilir. Montsou'da bulunan Voreux Ocağı ise olayların gelişiminde önemli işlev üstlenen can alıcı noktaların sahnelendiği uzam olarak kullanılmıştır. Öte yandan, hurada çalışarak yaşamlarını sürdürmeye çalışan işçilerin karşısında yer alan yöneticilerin de bir uzamı vardır (Hennebeau Çiftliği): metinde Voreux ocağı kadar özenle betimlenmiştir.

Bu bilgiler çerçevesinde metnin temel anlatı yerlemleri aşağıdaki gibi gösterilebilir:

Kişiler - Madenciler (Maheu, Etienne Lantier, Levaque, Mouque, Chaval...)

-Yöneticiler (Grégoire, Hennebeau, Deneulin, Négrel)
- Kasabalılar (Maigrat, Rasseneur)

Zaman 1860'lar ; Kış, İlkbahar, ...Sonbahar, Kış

Mekan - Montsou

- Voreux ocağı; İşçi mahallesi (Deux-cent-quarante); İşçi evleri,
- Meyhane; Maigrat'nın dükkanı;
- Diğer maden ocakları.(Jean-Bart; Mirou; Victoire, ...)

- Hennebeau'lann evi; Piolaine (Grégoire'ların Çiftliği)

Germinal'in anlattığı olayların kişileri ve uzamları kendi aralarında belli bir karşıtlık sunacak biçimde betimlenmiştir. Bu karşıtlıklar temel göstergelerle sağlanmaktadır. Sahneyi dolduran kişilerin beslenme ve giyinme biçimlerini aktaran betimsel bölümlere baktığımızda, özellikle işçiler ve yöneticiler arasında temel bir karşıtlık dikkati çekmekte, iki grubun arasında yer alan kasabalılara gelince herhangi bir karşıtlığı üstlenmediklerini görüyoruz. Madencilerin beslenme ve giyinme düzeninin "en azla yetinme"ye göre, Yöneticilerinse "bolluk" içeren bir beslenme ve giyinme düzenini üstlendikleri saptanmaktadır. Buna göre kişiler ve yaşadıkları uzamlar arasında anlamsal bir ilişkiden söz edilebilir.

Kişiler	Uzam	Göstergeler
Madenciler	yoksul	yiyecek/giyecek
Yöneticiler	zengin	yiyecek/giyecek
Kasabalılar	orta halli	-----

III.2.Olay Örgüsü

Roman okuyucuya birbirine eklemlenen bir dizi olayı sunmaktadır. Anlatıların her olayı bir başlangıç ve bir son arasında yer alan bir süreç olarak sunduğunu göz önüne alırsak, *Germinal* Etienne Lantier'nin Montsou'ya gelişi ve Montsou'dan ayrılışı arasındaki sürede geçen olayları kapsamaktadır. Buna göre metnin temel olaysal yapısı aşağıdaki gibi sunulabilir.

Başlangıç

Etienne Lantier'nin Montsou'ya gelişi
Madende çalışma

Bölüm I,1
I, 2,3,4,5,6

Yaşam koşulları (İşçiler/Yöneticiler)

Bölüm II

Gelişme

Maheu - Etienne dostluğu

İşçi haklarının sorgulanması

İşçi azaltılması; ücret düşürülmesi

Bölüm III,1
III,1
III,1

Grev kararı	III,2
Zacharie-Philomène evliliği; Etienne'in Maheu'lere yerleşmesi	III,3
Ücretlerin kesilmesi, çatışma beklentisi	III,4
Göçük (Jeanlin'in yaralanması;Chicot'nun ölümü)	İli,5
Hennebeau'larda öğle yemeği; Grev haberi	Bölüm IV,1
Taraflar arası görüşme	IV,2
Grevin genelleşmesi	IV,3
İşçiler arası dayanışma/çatışma (Rasseneur)	IV,4
Taraflar arası uzlaşma çabaları, ayaklanma belirtileri	IV,5
Ayaklanma ve diğer ocaklara müdahale	Bölüm V,1,2,3,4
Hennebeau'ların evine saldırı	V,5,6

Grevin yayılması; Jandarma kuşatması; Çatışma (Maheu) Bölüm VI

Sonuç

Direnişin kırılması; Voreux'nün çöküşü	Bölüm VII, 1,2,3
İşbaşı, Etienne'in Montsou'dan ayrılışı	VII, 6

Elimizdeki romanın aktardığı olaylar zincirinde dikkati çeken en önemli özellik "Başlangıç" ve "Son" bölümlerinin aynı kişiyi sahneye çıkarmasıdır. Etienne Lantier'nin kasabaya gelmesiyle işçi yaşamının koşulları değişime uğrayacak, Lantier'nin aynılığıyla da yeni bir yaşam umudunun altı çizilecektir. "Başlangıç" ve "son" arasındaki bu eklemleme romanın çevrimsel yapısını vurgulamaktadır.

Başlangıç	Sonuç
Bölüm I	Bölüm VII
Etienne'nin Montsou'ya gelişi	Etienne'in Montsou'dan ayrılışı

III.3.Olay Örgüsünün Yapısı

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, anlatı bir olayın aktarılmasını amaçlar. Olayın aktarılması "Başlangıç" ve "son" arasında yer alır. Başlangıçta sunulan içeriğin son bölümde tersine dönmesi, bir başka deyişle "D durumundan D' durumuna geçiş" anlatıların yerleşik yapılarının temel özelliğidir (Everaet-Desmedt 2000: 17). Özetle her anlatı bir D durumundan D' durumuna geçişin, yaşanan dönüşümün yenisunumudur. *Germinal* Etienne Lantier'nin kasabaya gelişiyle işçilerin yaşamlarının değişime uğramasını anlatır. Kömür madencilerini örgütlemeye çalışan genç adam bu girişimiyle hem işçilerin hem de yöneticilerin yaşamlarında yeni oluşumların başla-

masında itici bir güç olacaktır.

Ancak dönüşüm süreci her iki taraf için de değişik biçimler alır. Dönüşümü sağlayan temel olgu, "grev", yapısı gereği /çatışma/ ve /uzlaşma/ anlam alanlarını kapsamaktadır. Buna göre romanın temel yapısında da "çatışmalı" ve "uzlaşmalı" iki bileşenden söz edilebilir. Buna göre işçilerle yöneticiler arasında ücret ve buna bağlı olarak yaşam koşulları bağlamında temel bir çatışma bulunmaktadır. Çatışma siyasal, ideolojik, duygusal ve ekonomik temellerde biçimlenmiştir. Her iki grubu karşı karşıya getiren temel ayrılıklar parasal, ideolojik, toplumsal ve duygusal alanlara ilişkindir. Öte yandan, işçi yaşamının betimlendiği bölümlerde dayanışma ve özverinin egemen olduğu bir değerler dizgesini yansıttığını görürüz. Buna göre iki sınıfın betimlenmesinde ortaya çıkan çatışmalı yapı, işçi sınıfı betimlemelerinde yerini uzlaşmalı bir yapıya bırakmaktadır. Çatışma romanın temel yapısını biçimlendirirken, yokluklar karşısında dayanışmayı yeğleyen işçi sınıfının uzlaşmalı bir anlatı yapısına göre anlatılmış olması ileride göreceğimiz gibi öykülemenin seçtiği bakış açısına bağlıdır. Metnin çatışmalı ve uzlaşmalı yapıları aşağıdaki gibi sunulabilir:

Kişiler:	Anlam Alanı:
Çatışmalı İşçiler / İşletme (romanın temel yapısı)	Ekonomi + politika
İşçiler / Maigrat (Bakkal)	Ekonomi
İşçiler / İşçiler	Duygu+ideoloji
İşçiler / Rasseneur (Mey haneci)	İdeoloji
İşçiler / Askerler	Siyasi otorite
Uzlaşmalı İşçi ailelerinin iç yapıları uzlaşmalı	P aylaşım+ dayanışma +
Öm: Maheu ailesi	özveri

Kentsoyluları temsil eden Hennebeau'ların evrenine ilişkin böyle bir uzlaşım, paylaşım ve özveri ortamının betimlenmediğini söylememiz gerekir. Yoksulluğa karşı dayanışmanın işçi sınıfına özgü bir özellik olarak yapıta sunulduğu açıktır.

III.4. Öyküleme öğeleri

Öyküleme bir anlatıyı oluşturan olay örgüsünün belli tekniklerle anlatılma süreci olarak tanımlanabilir. Öykülemenin en emel ögesi kuşkusuz anlatıcıdır. Bilindiği gibi özyaşamöyküsel kimi anlatılarda "ben" diyen ve kendi başından geçenleri anlatan bir anlatıcı vardır, bunlara Genette "benöyküsel anlatıcı" adını verir. Elimizdeki roman gibi, belli bir nesnellik

anlayışıyla yazılmış romanlarda ise, yansız, kimliğini okura sunmayan bir anlatıcı öykülemeyi üstlenir, bunu da Genette "dışöyküsel" anlatıcı olarak adlandırır.

Germinal'in anlatıcısı, olayda rol alan kişilerden değildir; öykü kişisi olmadığı için "benöyküsel" bir anlatıcıdır ancak anlattığı olayların bir tanığı olarak belirlediği de dikkatlerden kaçmaz. Tanıklık ettiği olaylara belli bir bakış açısıyla yaklaşmakta, betimlemelerinde öznelliğini gizlememektedir. Bir başka deyişle kendi yaşadıklarını değil, tanık olduklarını aktarmaktadır. Bu özelliğiyle de yine Genette'in terimcesinde yer alan "içöyküsel" anlatıcı olarak tanımlanabilir (Genette 1972: 256). Bakış açısı ise oldukça belirgindir: Başlarından geçen olayları aktardığı işçi sınıfına karşı sevecen ve anlayışlı söylemiyle öznelliğini, anlayışlı tutumunu gizlemek gereği duymaz.

Öykülemenin bir başka bileşeni de kişilerin söylemleridir. Anlatıcının söylemi, özellikle "aktarılan serbest söylem"lerle sürdürülür. Bu "ses" değişikliği romanın söylemleştirimini tekdüzeliğe düşmekten kurtarır ve metne gerçekçi bir boyut kazandırır. Elimizdeki romanın da "çoksesli" yapısı vardır. Olayların kişileri, anlatıcının söylemiyle örtüşen sözler etmektedir; anlatıcının bakış açısını destekleyici işlevleri vardır; anlatılanlara birinci derece tanıklık etmektedirler. Romanın gerçekçi niteliği bu ortak tanıklıktan kaynaklanır. *Germinal*'in anlatıcısı yeri geldikçe gözlemlerini diğer kişilerin söylemleriyle destekler. Burada "aktarılan serbest söylem" tekniğinin sıklıkla kullanıldığının altını çizmek gerekir.

Öte yandan anlatıcının söyleminde "betimleme"lerin de romanın odak noktalarını oluşturmakta önemli bir yer tuttuğunu belirtmeliyiz Olayların geçtiği uzamları gerçek yerler gibi tanımlamak, olayların meydana geliş biçimini en ince ayrıntısına kadar okuyucuya aktarmak, kişilerin olaylarla ilişkisini ve /ya da kişilik özelliklerini okuyucuya sunmak gibi temel işlevler üstlenir. Bu yoldan anlatılanların "gerçek kesit" olarak algılanması olanaklı hale gelir.

Öykülemede yer alan bir başka öge de "karşılıklı konuşmalar"dır. Bu konuşmalar roman kişilerinin düşüncelerini ve olay ya da kişilerle ilgili bakış açılarını aktarmak ve bu kişilerin ait oldukları toplumsal çevrenin konuşma biçimini yansıtarak metne gerçekçi bir ton katmak gibi önemli işlevleri vardır. Elimizdeki romanda diyalogların içeriğine bakıldığında, işçilerle yöneticilerin söylemlerinin içerdiği anlamın birbiriyle çelişmesi metnin amaçladığı toplumsal karşıtlığı örneklemesi açısından dikkat çekicidir. Örneğin Maheu ailesinin bireyleri sürekli geçim sıkıntısından dert yanarak, akşama tencerenin nasıl dolacağından söz ederken, Hennebeau'ların konukları için hazırladıkları zengin davet münülerini aralarında tartışmaları toplumsal ayrıma dikkat çekmektedir.

IV. Romanın düzeylerine göre çözümlenmesi

Bir söylem çözümlenmesi olan Greimas göstergibilimi incelediği metni çeşitli düzeylerde inceler. Kişilerin elde etmek istedikleri amaç doğrultusunda oluşturdukları özne-nesne ilişkisini temel alan yaklaşım ve edimleri met-

nin sözdizimsel katmanını oluşturur. Elde edilecek nesneye sahip olma ya da olmama durumu öznenin kimi izlenceler oluşturmasına yol açar. Bu izlenceler, durum ve edimler metnin "anlatısal düzey"inde ele alınır.

Anlatısal düzeyde saptanana ilişkilerin metnin söylem boyutunda gösterilme biçimi, göstergebilimsel çözümlemenin ikinci düzeyi olan "betisel/izleksel katmanını ilgilendirir. Böylece birer eyleyen olarak saptadığımız kişilerin olaylar sırasında üstlendikleri kimlikler betisel ve izleksel açıdan incelenir.

Üçüncü çözümleme düzeyi ise metnin "derin yapısı" olarak adlandırılan ve evrensel nitelikli temel karşıtlıkların yinelenmesiyle oluşan "yerdeşlik"lerin saptanmasıyla ilgilendirir. Metnin içerdiği anlam katmanlarının betimlenmesini amaçlayan "derin yapı" nm çözümlenmesi metnin "anlamlama süreci"nin tanımlanmasıdır. Böylece anlatısal ve betisel bileşenlerden oluşan "yüzeysel yapı"yla "derin yapı" arasındaki ilişkiler tüm metnin "anlamlama sürecinin" oluşumunu sunmaktadır.

IV.1. Anlatısal düzey

İşçilerin içinde buldukları durum ve başlatmak istedikleri eylemlerin birbirleriyle ilişkileri açısından değerlendirilmesi metnin anlatısal boyutunu ilgilendirir. Anlatısal düzeyde kişi, kavram ve olaylar bir sürecin işleyişi olarak ele alınır.

Germinal'öe iki "ortak eyleyen" vardır: İşçiler ve Yöneticiler. Birinci grup için amaçlanan hedef, ulaşılması gereken "değer nesnesi" ücret artışı ve buna bağlı olarak daha iyi yaşam koşullarıdır. Romanın II.Bölümünden başlayarak yaşamsal koşulların tehdit altında bulunduğu bildirilir. Anlatısal açıdan eyleyen özne ("İşçiler") özlemi duyulan neneden, "olumlu koşullar"dan yoksundur.

Yoksunluk durumu aşağıdaki gibi gösterilebilir:

Durum I: (Özne: İşçiler U (ayrı olma) Değer nesnesi: "Olumlu koşullar")

I. Durumu kısaca bir ayrışım tümcesi (Ö U N) biçiminde gösterebiliriz.

Etienne Lantier'nin gelişi "Olumlu koşullar"ın tanımlanması, bu koşullara ulaşmanın yolu olarak "grev" düşüncesinin benimsenmesi sürecini başlatır. Böylece, değer nesnesine ("olumlu koşullar") ulaşma amacıyla "greve gitme" bir "Anlatı Programı" olarak belirir. Yoksunluk durumundaki eyleyenler ("işçiler") ayrı oldukları değer nesnesi "olumlu koşullar"a kavuşma yolunda eyleme geçme kararı alırlar. Bu kararın alınması "kiplik" adı verilen kimi koşulları içerir: Bunlar /isteme/ ya da /zorunda olma/, /yapabilme/ ve /bilme/ kiplikleridir. Bir başka deyişle, işçiler yaşadıkları güç koşulların değişmesini istemekte, değişikliğin zorunlu olduğunu bilmekte, değişikliğe ulaşabilecek güçtedirler.

Temel kipliklerle donanmış "özne" ("işçiler") artık eyleme geçme olanağına sahiptir.

Eyleme geçme anlatısal boyutta "Anlatı İzlenesi" biçiminde gösterilir. Romanda temel Anlatı İzlenesi "greve gitme" olarak belirir.

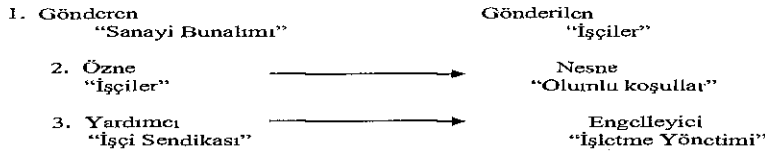
"Grev" Anlatı Programı'nın şeması şöyle gösterilebilir:

F	:	{{(İşçiler U Olumlu koşullar)	(İşçiler n Olumlu koşullar)}
Dönüştürücü eylem	Özne	Değer nesnesi	Özne Değer nesnesi
		Ayrışım tümcesi	Birleşim tümcesi

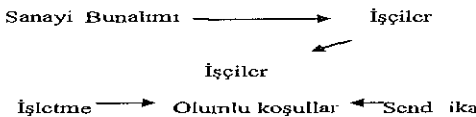
Böylece genel anlamıyla "grev" in işçilerin başlangıçta yoksun oldukları değer nesnesi "olumlu koşullar" a ulaşmalarını sağlaması beklenir. Dönüşümden sonra elde edilen bu son durum Öznenin değer nesnesiyle kavuşumunu, birleşimini içermelidir. Böyle bir durumda da (Ö N) biçiminde gösterilebilir. Ancak *Germinat* bağlamında grev şeması yukarıda belirttiğimiz biçimde gerçekleşmez. Montsou'lu madenciler ulaşmak istedikleri değer nesnesi "olumlu koşullar" la bir kavuşum durumuna gelemeler: (Ö n N) durum sözcüğü sürekliliğini korur. Bununla birlikte, dönüşümden söz edilebilir. Her ne kadar özlenen insanca yaşam koşulları madenciler için düşselliğini sürdürse de bu koşulların farkına varılması anlamına gelen bilinçlenme süreci metin boyutunda kahramanlarla ilgili önemli bir dönüşümü içermektedir.

Öte yandan, işçilerin greve gitme kararının alınmasında romanda önemli bir etken sıklıkla anılmaktadır. Sanayi bunalımı bu küçük Fransız kasabasında da yaşam ve çalışma koşullarını giderek olumsuz hale getirmiştir. O zaman "Sanayi Bunalımı" grev isteğini ve zorunluluğunu başlatan bir eyleyen olarak belirir. Bir Anlatı İzlenesinin başlatılmasında etkin olan bu eyleyeni "Gönderen" olarak adlandırıyoruz. Romanda "Sanayi Bunalımı" işçileri harekete geçmeye yönlendiren bir "Gönderen" olarak belirir. "Gönderen" in başlattığı izlencede öznenin yanında ve/ya da karşısında yer alan başka eyleyenler bulunabilir. Bunlara "Yardımcı" eyleyen ya da "Engelleyici" eyleyen diyoruz.

Böylece "grev" anlatı izlenesinin oluşumunda yer alan öğeler aşağıdaki aşamalı şemalarla gösterilebilir:

Romanda amaçlandığı biçimiyle "Grev" anlatı izlenesinin tüm eyleyenleri şöyle gösterilebilir:

IV.2. *Betisel- izleksel düzey*

Romanın betisel-izleksel düzeyde incelenmesi, kahraman ve kişilerin söylem boyutunda anlatılan özelliklerinden yola çıkarak metnin anlatısal katmanından anlamsal katmanına doğru ilerlememizi sağlar. Romanın başlıca kişilerine bakarsak belli bir aşamalanmaya göre betimlendiklerini görürüz. Etienne Lantier I.Bölümde genç ve kararsız bir insan olarak belirirken, olaylar sırasında mücadeleden yitmeyen bir kişilik sergiler: Grevler sona erdiğinde, kasabadan ayrılırken inançlı ve olgunlaşmış bir adam olarak tanımlanır. Romanın diğer kahramanları da "başlangıç" ve "son" arasında kökten değişikliğe uğrarlar. I.Bölümde Maheu "yaşayan" bir "işçi" olarak betimlenirken, son bölümde "yaşamını yitirmiş"lik betiselliğiyle tanımlanır. Onun değişimi karısının izleksel ve betisel değişimini getirecektir. Ailesini çekip çevirmekle yükümlü Maheude romanın son bölümünde diğer işçilerle madene inerken gösterilir.

Kahramanlar	Başlangıç	Olaylar sırasında	Son
Etienne Lantier	Kararlı; "genç"	mücadeleci	İnançlı; "olgunlaşmış"
Maheu	"işçi"	"işçi"	"ölü"
Maheude	"işçi karısı"	"işçi kansı"	"dul"; "işçi"

Gerçekten de grev mücadelesini kimin tam olarak kazandığı açıkça verilmez. Böylece "grev" sözlükbiriminin kapsadığı /çatışma/ anlambirimciği iki türlü değer üstlenir. Buna göre "grev" anlatı izlencesi iki yönde okunabilir:

Çatışma 1 :

Grev sonrası "işçiler" in yeniden işbaşı yapması anlatı izlencesinin "başarılı" olmadığını gösterir. Romandaki olay örgüsünün çatışmalı yapısı açısından, çatışan iki taraftan "İşletme Yönetimi" nin zafere ulaştığı açıktır. Bu anlam metinde de açıkça verilmiştir:

"İki buçuk aylık grevden sonra açılığa yenik düşüp maden ocaklarına geri döndüklerinde, arkadaşlarının kanına bulandığı için şimdi büsbütün iğrençleşen o gizli ücret indirimini, kaballamaya yarı ücret verilmesini kabul etmek zorunda kalmışlardı. Böylece günde bir saatlik emekleri çalınıyor, boyun eğmemek için ettikleri yeminler bozduruluyor ve bu andı zorla bozmuş olmanın verdiği acı bir avuç zehir gibi gırtlaklarında düğümliyordu." (s.513).

İşçiler	kt	İşletme
—————	(karşıt)	—————
"başarısız"		"başarılı"

Çatışma 2:

Montsou'lu işçilerin başlattığı grevin yaygınlaşarak Fransa'yı sarsmış

olması işçileri yönlendiren, onlara liderlik eden Etienne Lantier tarafından grevin başarıyla son bulması biçiminde değerlendirilmektedir. Buna göre grev, işçilerin kentsoylu sınıfa, emekçilerin yöneticilere "meydan okuması" ve o zamana değin önemsenmemiş gerçeklerin ortaya çıkması biçiminde algılandığında, başarılı bulunabilir.

"Sanayi bunalımı sona erse de, kapanan fabrikalar birer birer yeniden açılrsa da, savaş durumu gene de sürüp gidecekti. Kömür işçileri gerçek sayılarını görmüşlerdi, güçlerini denemişler, adalet isteyen çığıklarıyla bütün Fransa işçilerini uyandırmışlardı. Bu nedenle onların yenilgisi hiç kimsenin gönlünü rahatlatmıyordu" (s.522).

İşçiler	kt	Montsou'lu burjuvular
"güçlü"		"tedirgin"

Romanın betisel katmanı iki farklı değerler dizgesini simgeleyen iki temel tiplmeyi karşı karşıya getirir:

Emekçiler	kt	Kentsoylular
"madenciler"		"İşletme yöneticileri"

Öte yandan karşıtlıklar kişilerin fiziksel özellikleriyle yansıtıldığı kadar, temsil ettikleri değerler dizgesi açısından da belirginlik taşımaktadır. Bu etkiler okuyucunun bakış açısına da taşınabilir.

a) dış görünüm:

"Madenciler"	kt	"İşletmeciler"
/zayıflık/+sağlıksızlık/+yoksulluk/		/güçlülük/+sağlık/+zenginlik/

b) kişilik özellikleri:

"Madenci ler"	kt	"İşletmeciler"
/yiğitlik/+onur/		/korkaklık/+anlayışsızlık/

c) sınıfsal değerler:

"Madenciler"	kt	"İşletmeciler"
/aşağı tabaka ahlak değerleri/ "evlilik dışı ilişki+çocuk"		/burjuva ahlak değerleri/ "zina"

d) okurda uyandırdıkları etki:

Şefkat Anlayış Acım a Beğenme Özdeşleşme

"İşçiler"	+	+	+	+	-	+
"Yöneticiler"	-	-	-	-	+	-

IV.3. Anlamın Derin Yapısı

Daha önce de belirttiğimiz gibi metnin anlatısal ve betisel-izleksel katmanları romanın Yüzey Yapısını oluşturur. Bu yüzey yapısının ötesinde genel nitelikli anlam ilişkileri doğrultusunda metnin temel anlam yapısı yer almaktadır. Derin Yapı birden çok anlam ekseninden oluşur. Başka deyişle, yazınsal metin çok katmanlı derin yapılı metnin anlam evrenini yansıtır.

Germinal'i başından sonuna değin bir mücadeleyi anlatır. "Madencilik" in daha insanca yaşam koşullarına ulaşmak için, "Yönetici"lerin ise sahip oldukları toplumsal konumu yitirmemek için verdikleri mücadele her iki sınıfın temel yönelimi olarak belirir. Kuşkusuz işçilerin mücadelesi romanın ağırlık merkezini oluşturur. Anlamsal bileşenlerine bakıldığında "mücadele"nin çok katmanlı yapısı dikkatimizi çekmektedir.

"Mücadele" anlam alanı

1. temel alan: çatışma --- uzlaşma --- çatışma --- uzlaşma (çevrimsel yapı)

- "İşverenle" (Hennebeau, Deneulin, Ne grel)
- "Grev kırıcılarla" (Chaval)
- "Grev inanmayanlarla" (Rasseneur, Suvarin)
- "Askerlerle"

2. alt-alanlar:

- "açlıkla mücadele"
- "hastalıkla mücadele"

Romanda "mücadele" anlam alanının içerdiği anlambilimsel kriterler yinelenmeli biçimde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin grev boyunca direnen işçiler grev sonunda yaşamlarını yitirme durumuyla karşı karşıya gelirler. Bu temel karşıtlık "mücadele" anlam alanı içinde "yaşam/ölüm" yerdeşliğini saptamamızı sağlar. İkinci olarak işçilerin ve yöneticilerin yaşam koşullarının betimlenmesinde "ekin/doğa" karşıtlığının yinelenmesi metnin derin yapısında yeni bir yerdeşlik bulmamıza olanak sağlar. Üçüncü olarak da işçi ve yöneticilerin betimlemelerinde yer alan "hayvansallık/insansallık" karşıtlığı metnin üçüncü yerdeşliğini duyurur.

IV.3.1. Yaşam/Ölüm

Romanda grev süreci kapsadığı "açlık", "hastalık", "isyan", "baskın", "çatışma", "yaşamını yitirme" gibi evreleriyle /yaşam/ ve /ölüm/ arasında çeşitli değerler üstlenmektedir. Grev öncesi ve sonrasında kişilerin yaşam koşulları önemli değişimlere uğrar:

	Grev öncesi	Grev sırası	Grev sonrası
Maheu'ler ev"	"yemek pişen bir ev" /yaşam/ Maheu yaşıyor Maheude ev kadını Catherine, Zacharie Alzire yaşıyor	"yemek arayan bir ev" /yaşam+ölüm/ Jeanlin (öldürme)	"aç kalmış bir /ölüm/ Maheu ölmüş Maheude du I Ölü çocuklar
	(Catherine, Alzire)		

IV.3.2.Ekin/Doğa

Mücadele sırasında iki topluluğun yalnızca ekonomik değil, temel değerler çerçevesinde de karşı karşıya geldiklerini görürüz. Bunlar: 1.Kentsoylu sınıfın temsil ettiği /ekinsellik/; 2.İşçi sınıfının temsil ettiği /doğalık/ biçiminde özetlenebilir. Özellikle evlerde pişen yemekler ve kurulan sofralar temel bir "ekin/doğa" karşıtlığına bağlanırken, kadın erkek ilişkilerinin de bu temel karşıtlığı yansıttığı görülmektedir.

Kişiler	Beslenme ve mutfak alışkanlıkları	Kadın-erkek davranış
Kentsoylular	Ziyafetler; bolluk	Denetimli- gizli
Madenciler	Kısıtlı olanaklar, yakalanan hayvan, toplanan bitki	İçgüdüsel-açık

IV.3.3.İnsan/Hayvan

"Ekin/doğa" karşıtlığına benzeyen bir başka yerdeşlik de, madencilerin /insanlık/tan çok /hayvansal/ bir varlık sürdürdüklerini gösteren "hayvan" benzetmelerinden oluşmaktadır. Bu yerdeşliğin saptanmasında, madencileri betimleyen anlatıcının öznel söylemi çok önemli ipuçları barındırmaktadır. Anlatıcının başvurduğu çok sayıda benzetmenin bazılarını anımsatmak gerekirse, aşağıdaki örneklerin kurduğumuz karşıtlık açısından yeterince açık olduğu görülmektedir:

"bir dişi kedininkileri andıran gözleri" (s.53)

"ezilen bir hayvan" (s.77)

"koyun sürüsü gibi ayaklarını sürüye sürüye ... gittiler" (s.227)

"hayvanlar gibi çırılcıplaktılar" (s.310)

"maymun sırtları geriliyor, inip kalkan kızarmış kollar..." (s.310)

"çamura batmış bir araba beygiri gibi" (s.312)

"çocuk [Jeaniin] o kepçe kulaklı, mavimsi küçük gözlü maymun suratını..." (s.520)

Bu benzetmeler işçilerin çalışma koşullarının, fiziksel varlıklarının /hayvanlık/ anlam eksenine bağlandığını göstermektedir. Böylece iki toplumsal sınıf arasındaki karşıtlık daha da belirgin, hatta çarpıcı bir biçimde gösterilmektedir.

Madenciler	kt	Kentsoylular
<hr/>		<hr/>
/hayvanlık/		/insanlık/

Böylece grevin hayvansı bir yaşamdan insanca bir yaşama geçme isteğiyle amaçlandığı bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

V.Sonuç

Zola'nın romanı çok yönlü bir mücadeleyi, ekonomik, siyasal, toplumsal ve bireysel ölçeklerde "hak" uğruna girilen bir mücadeleyi anlatan zengin bir anlam evrenini kapsamaktadır. Bu evrenin okuyucuya aktarılmasında başvurulan öyküleme, hak mücadelesine girmiş maden işçileri sınıfının yanında yer alan bir anlatıcının ve bu anlatıcının yeri geldikçe söz verdiği kahramanların söylemleriyle oluşmuş, çoksesli bir yapıya sahiptir. Her iki söylem türünün içerdiği bakış açısı, Zola'nın anlatısına konu edindiği madencilerin yaşam koşullarını en gerçekçi biçimde okuyucuya yansıtma işlevini üstlenmektedir. Anlatı inandırıcı, gerçekçi, taraflı ve öznel bir bakış açısını yansıtmaktadır.

Öte yandan şunu da belirtmemiz gerekir: Genel bir bakışla *Germinal* bir "çoğulluk" romanıdır. Harekete geçmiş işçi yığınları, çok çocuklu kalabalık aileler roman kişilerinin içine yerleştiği bütünü oluşturur. "Çoğulluk" kitleler kadar, olaylara yön veren sayısal bir niteliktir aynı zamanda. Hem romandaki dramatik etki, hem de Zola'nın yapıtıyla ilişkili olarak andığı "destansı hava", bize göre, bu "çokluk"tan da kaynaklanmaktadır: Grevcilerin kalabalığı, birleşen isyancıların toplu yürüyüşü, kavgaların, yaralanmaların, ölümlerin, talihsiz kazaların üst üste yığılması anlatılan olayların trajik boyutunu vurgulamaktadır.

Greimas'çı göstergebilim örnekçesine bağlı kalarak gerçekleştirmeye çalıştığımız bu *Germinal* okuması, metnin anlam boyutunun çok katmanlı bir dizge olduğunu ve böylesi zengin bir yapının yöntemli bir yaklaşımla tutarlı ve bütüne yönelik bir çözümlemeyle betimlenme olanağının bulunduğunu göstermektedir. Yazınsal metinler tek boyutlu söylemler olmadığına göre, içerdiği anlamlılık olanaklarının nesnel ölçütlere dayanılarak bütünsel bir biçimde ortaya konulmasının, metnin anlamsal zenginliğinin ortaya çıkarılmasının yanı sıra, yazınsal değerinin vurgulanmasında da önemli bir işlev üstlendiği açıktır.

KAYNAKÇA

- Zola, E., *Germinal*, çev.Nesrin Altınova, İstanbul, Oda Yayınları, 1998
 Everaert-Desmedt, N., *Sémiotique du récit*, Bruxelles, De Boeck Université, 2000
 Genette, G., *Figures III*, Paris, Seuil, 1972
 Günay, D., *Metin Bilgisi*, İstanbul, Multilingual, 2003.
 Greimas, A.-J., *Du Sens. Essais sémiotiques*, Paris, Seuil, 1970
 Kıran (Eziler), A.- Kıran, Z., *Yazınsal Okuma Süreçleri*, gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 2.Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003
 Saussure, F.de, *Genel Dilbilim Dersleri*, çev.Berke Vardar, İstanbul, Multilingual, 1998

Yücel, T., Anlatı Yerlemleri, İstanbul, Ada Yayınları, 1979
